

Bevezetés a nemzetközi kapcsolatok tanulmányozásába

I. év, I. félév,

Kötelező tantárgy – 5 kreditpont

Oktatók: Dr. Sata Kinga-Koretta, Szabó Tamás

A kurzus leírása, célok

Az előadássorozat célja bevezetni a hallgatókat a nemzetközi kapcsolatok tanulmányozásába. Mind az előadások, mind a szemináriumi tevékenység célja az, hogy megismertesse a hallgatókat a nemzetközi kapcsolatok alapfogalmaival, uralkodó teóriáival és különböző irányzataival. A tantárgy áttekintést nyújt a XX. század nemzetközi kapcsolatainak jelentősebb eseményeiről és megalapozza a későbbi nemzetközi kapcsolatokkal és Európai Unióval kapcsolatos tárgyakat.

Bár a tantárgy a nemzetközi politika alapfogalmainak elsajátítását célozza, ugyanakkor a hallgatóknak lehetősége nyílik arra, hogy megtanulják, hogyan viszonyuljanak kritikusan a fontosabb tudományos elméletekhez és világtörténeti eseményekhez, fejlesszék elemzési és értelmezési készségüket és képességeiket, valamint megvitassák társaikkal a nemzetközi kapcsolatokat érintő kérdéseket. A cél egy olyan szemléletmód elsajátítása, amellyel a hallgatók a nemzetközi politikai élet történéseit, a meghatározó trendeket értékeln tudják.

Főbb témák

A kurzus tananyaga három részre tagolható: a nemzetközi kapcsolatok rövid története, a nemzetközi politika főbb elméletei, és a nemzetközi kapcsolatok fontosabb kérdései. A kurzus előadásokra és szemináriumi tevékenységre támaszkodik. Kötelező a hallgatók aktív részvétele az órákon. Az előadások érinthetik az ajánlott irodalmat, de nem feltétlenül támaszkodnak a megjelölt irodalomra.

Követelmények

Az egyetem szabályzata értelmében kötelező a szemináriumok 75%-án részt venni. Aki nem teljesíti ezt a feltételt, nem vizsgázhat, és újra fel kell vennie a tárgyat a következő évben.

A foglalkozások helye és időpontja:

Kurzus: csütörtök: 12 – 14 óra, 401-es terem

Szeminárium: szerda 14 – 16 óra, 401-es terem

Kapcsolattartás az oktatókkal:

Sata Kinga-Koretta

E-mail cím: kinga.sata@fspac.ro

Fogadóóra: e-mail egyeztetés után.

Szabó Tamás

E-mail cím: tamas.szabo@fspac.ro

Értékelés

A tárgyból mindazok vizsgázhatnak, akik a szemináriumok minimum 75%-án részt vesznek. A szemináriumi tevékenység értékelését lásd alább. A végső jegy 50%-át a szemináriumi tevékenységre kapott jegy teszi ki. A fennmaradó 50% megoszlik két írásbeli vizsga között: a parciális vizsga a félév közepén (időpontot pontosítunk), míg a félévet záró vizsga a vizsgaidőszakban (25—25 %).

Előadások tematikája

1. Bevezetés I: a nemzetközi fogalma, nemzetközi jog, nemzetközi politika
2. Bevezetés II: a nemzetközi viszonyok szereplői
3. Bevezetés III: nemzetközi politikai elemzés szintjei.
4. A nemzetközi kapcsolatok tanulmányozásának főbb iskolái: realizmus, liberalizmus, konstruktivizmus, brit iskola
5. A nemzetközi rendszer fejlődése
6. A nemzetközi kapcsolatok rövid története 1900-1945 között
7. A nemzetközi kapcsolatok rövid története 1945-1989 között
8. A hidegháború és a kommunizmus bukása. A nemzetközi kapcsolatok rövid története 1989 után
9. Államok, nemzetek, kormányok. Nemzetállamok: a hagyományos rendszer.
10. Az államon túl: a modern világ szereplői. Nemzetközi szervezetek. Pólusok, blokkok, hatalmi centrumok, rezsimek.
11. Szegénység, fejlődés, éhínség, emberi jogok
12. Biztonságpolitika. Nukleáris fegyverek
13. Globális környezetvédelem
14. Globalizáció

Szemináriumi téma- és olvasmánylista

1. Bevezetés: Hogyan gondolkodjunk a nemzetközi kapcsolatokról.

Karen Mingst: *A nemzetközi kapcsolatok alapjai*. Napvilág, Budapest, 2011, pp 13-25.
Goldstein, Joshua S. – Pevehouse, John C.: *International relations*. Tenth edition, Boston: Pearson, 2014. pp. 2-12.

2. Fogalmak és folyamatok

A nemzetközi kapcsolatok legfontosabb fogalmainak megbeszélése: nemzetközi rendszer, állam, anarchia, konfliktus és együttműködés, hatalom és hatalmi egyensúly, nemzeti érdek stb.

Horváth Jenő (szerk.): *Világpolitikai lexikon (1945-2005)*. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Griffiths, Martin – O’Callaghan, Terry – Roach, Steven C: *International Relations: The Key Concepts*. Routledge, London, New York, 2008.

3. Esettanulmányok – Válságok a hidegháború időszaka alatt: a berlini blokádnak; a koreai háborúnak; a kubai válságnak; a vietnami háborúnak; Afganisztán szovjet megszállása

Fischer Ferenc: *A kétpólusú világ - 1945 – 1989*. Dialog – Campus, Pécs, 2014.

4. Az 1989 utáni időszak legfontosabb fejleményei

Horváth Jenő: A hidegháború vége in Rada Péter (szer.) *Új világrend? A nemzetközi kapcsolatok a hidegháború utáni világban*. Corvinus Külügyi és Kulturális Egyesület – Ifjú Közgazdászok Közhasznú Egyesülete, Budapest, 2007, pp. 5-21.

(http://www.grotius.hu/cikk/Grotius_konyvtar_1_szam_Uj_vilagrend.pdf).

Paddy Ashdown: The global power shift (TED előadás)

5. Gondolkozzunk elméleti síkon: a nemzetközi kapcsolatok uralkodó elméletei

Karen Mingst: *A nemzetközi kapcsolatok alapjai*. Napvilág, Budapest, 2011, pp. 69-91.

Walt, Stephen M.: *International Relations: One World, Many Theories*. Foreign Policy, 1998. tavasz, 100. szám, pp. 29–46.

Snyder, Jack: *One World, Rival Theories*, Foreign Policy, 2009 október.

6. Bemutató: A nemzetközi kapcsolatok szereplői I. Nagyhatalmak, regionális hatalmak.

Esettanulmányok: Egyesült Államok, Kína, Oroszország, Európai Unió, India.

7. A nemzetközi kapcsolatok egyéb szereplői: nemzetközi és regionális szervezetek, multinacionális vállalatok, nemzetközi nem-kormányzati szervezetek, érdekvédelmi szervezetek, agytrösztök.

Esettanulmányok: ENSZ, Vöröskereszt, NATO, Európa Tanács

8. Globalizáció és globális problémák:

Migráció: Bevándorlók és menekültek

http://www.ted.com/talks/antonio_guterres_refugees_have_the_right_to_be_protected

http://www.nytimes.com/interactive/2016/08/11/magazine/isis-middle-east-arab-spring-fractured-lands.html?_r=0

http://www.iom.int/sites/default/files/our_work/EIU-Migration-Governance-Index-20160429.pdf

Háborúk és konfliktusok: rövid előadás megtekintése az Iszlám Államról.

9. Románia és Magyarország a nemzetközi kapcsolatokban.

Varga Ádám: *Románia nyugati integrációja*. Nemzet és Biztonság, 2009/október pp. 32–41.

Balázs Péter (szerk): *Magyar külkapcsolati bizonyítvány a 2012. évről*. Haza és Haladás Közpolitikai Alapítvány, Budapest: 2013.

Az Európai Bizottság, az Európa Tanács, a Freedom House és az Egyesült Államok Külügyminisztériumának jelentései.

Ruxandra Ivan: *Relațiile dintre România și Ungaria, 1990–2006*, in Motoc, Iulia – Cioculescu, Șerban Filip (szerk): *Manual de analiză a politicii externe*. Polirom, Iași, 2010, pp. 394–417.

Elemzések, interjúk

Friedman interjú: <https://www.youtube.com/watch?v=tARfpGMDEdI>

<http://fumn.eu/obama-cere-europei-sa-apere-romania-in-fata-rusiei-video/>

Szűjjártó interjú: http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/ministrul-afacerilor-externe-din-ungaria-noi-la-granita-romano-ungara-vrem-sa-construim-drumuri-nu-garduri-481718?_grsc=cookieIsUndef&_grts=1488204732319

10. A nemzetközi kapcsolatok elemzésének módszertani sajátosságai. Elemzési szintek, az államok mozgásterét meghatározó belső és külső tényezők, adottságok. Források, adatok és adatbázisok.

Világbank: <http://www.worldbank.org/>

Our World in Data: <https://ourworldindata.org/>

Gapminder: www.gapminder.org

The World Factbook: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

11. Az államok érdekérvényesítése: kik és hogyan hozzák meg a külpolitikai döntéseket? Szereplők, modellek, mechanizmusok

Nagy Péter: *Ki kormányozza a külpolitikát*. *Külügyi Szemle* 2007/4, 204–79.

12. A kiválasztott szemináriumi témák megbeszélése. A bemutatók előkészítése

13. Bemutatók, házi dolgozatok leadása

14. Kilátások:

Stratfor: <https://www.stratfor.com/forecast/2017-annual-forecast>

The Economist: <http://www.theeconomist.com/edition/2017>

Eurasia Group: <https://www.eurasiagroup.net/issues/top-risks-2017>

Council on Foreign Relations: <http://www.cfr.org/global-future-trends/global-future-trends/p33893>

Center for Strategic and International Studies: <https://www.csis.org/analysis/2017-global-forecast>

Feladatok és szervezési kérdések

1. A hallgatóknak kötelező a szemináriumok 75%-án részt venniük és elolvasni az előre kiadott olvasmányokat, elemzéseket. A szemináriumvezető felmérő formájában ellenőrizheti, hogy a hallgatók elolvasták-e a kijelölt olvasmányokat, amely beleszámít a végső osztályzatba (aktív részvétel 1 pont; felmérők 1 pont).

2. Ugyancsak szemináriumi elvárás a kurzus elején kiválasztott ország (nagyhatalom) külpolitikájának heti rendszerességgel történő bemutatása (külpolitikai napló vezetése) és a

hatalom forrásai a nemzetközi kapcsolatokban c. excel dokumentum elkészítése (1 pont).
Határidő: június 1.

3. A szemináriumi tematikához kapcsolódó téma kiválasztása, amelyet megfelelő dokumentálódás után a hallgató bemutat a félév végén. Javasolt témák: válságtérsegek, gazdasági fejlődés és a politikai rendszerek összefüggései; nemzetközi szervezetek; a globalizáció különböző dimenziói, környezetvédelem; szegénység és társadalmi különbségek; kisebbségek.

4. A szemináriumi bemutató alapján, megfelelő dokumentálódást követően készül el a félévi dolgozat, melynek leadási határideje a félév utolsó szemináriuma (2 pont).

Formai követelmények: 6-8 oldal, TNR 12-es betű, sorkizárt, lábjegyzettel és hivatkozásokkal ellátott dolgozat.

Ajánlott irodalom

Bíró Gáspár, *Bevezetés a nemzetközi politikai viszonyok tanulmányozásába*. Budapest, Osiris, 2003.

Bíró Gáspár, *Bevezetés a nemzetközi politikai viszonyok tanulmányozásába*, Teleki László Alapítvány, Budapest, 1998.

Brown, Chris, *International Relations Theory: New Normative Approaches*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf, 1992.

Buzan, Barry, *An Introduction to Strategic Studies*. London: Macmillan, 1987.

Calvocoressi Peter, *Politica mondială după 1945*, CEU Alfa, 2000.

Christiansen, Thomas–Jorgensen, Knud Erik–Antje Wiener (szerk.), *The Social Construction of Europe*. London–Thousand Oaks–New Delhi: SAGE Publications, 2001

Ciachir Nicolae, Gheorghe Berca, *Diplomația europeană în epoca modernă*, București, 1984.

Ciachir Nicolae, *Istoria relațiilor internaționale de la pacea westfaliană*, București, 1998.

Di Nolfo, Ennio: *Introducere în istoria relațiilor internaționale*. București, All, 2007.

Diószegi István, *A hatalmi politika másfél évszázada 1789-1939*, Budapest, 1994.

Galló Béla: „A túlélés tudománya, gondolatok a nemzetközi viszonyok elméletéről”, *Szociológiai Szemle*, 1994.

Galtung, Johan, „A Structural Theory of Imperialism” *Journal of Peace Research*, Vol. 8. No. 2., 1971.

Gazdag Ferenc (szerk.), *Biztonságpolitika*, SVKH-Budapest, 2001.

Gilpin, Robert, *Global Political Economy*. Princeton: Princeton University Press, 2001.

Hobsbawm, Eric, *The Age of Extremes: the Short Twentieth Century, 1914-1991*. London: Abacus, 1994.

Huntington, Samuel P, *A civilizációk összecsapása és a világrend alakulása*, Budapest, Európa, 2002.

Jackson R.–G. Sorensen: *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2003.

Keohane, Robert, *International Institutions and State Power: Essays in International Relations Theory*. Boulder: Westview, 1989.

Keohane, Robert (szerk.), *Neorealism and Its Critics*. New York: Columbia University Press, 1986.

Kiss J. László: *Változó utak a külpolitika elméletében és elemzésében*. Budapest, Osiris, 2009.

Kissinger Henry, *Diplomácia*, Panem-McGraw-Hill-Grafom Budapest, 1996.

- Miroiu, Andrei, Ungureanu Radu-Seastian (szerk.): *Manual de relații internaționale*. Iasi, Polirom, 2006.
- Molnár Gusztáv, Pataki Gábor Zsolt, *Geopolitikai szöveggyűjtemény*, Budapest, 1999.
- Morgenthau, Hans J., *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf, 1978.
- Nicholson, Michael, *International Relations. A Concise Introduction*. New York: Palgrave 2002.
- Reynolds, Philip, *An Introduction to International Relations*. London: Longman, 1994.
- Rourke, John T., *International Politics on the World Stage*, DPG, 1993.
- Shaw, Martin (szerk.), *Politics and Globalization: Knowledge, Ethics and Agency*. London: Routledge 1999.
- Vig, Norman J, és Axelroad, Regina S., *The Global Environment: Institutions, Law and Polity*. Washington: Congressional Quarterly, 1999.
- Waltz, Kenneth N., "Globalization and Governance", PS Online, December 1999.
- Waltz, Kenneth N., *The Spread of Nuclear Weapons: More Might Be Better*. London: Adelphi Papers no. 185. IISS, 1981.
- Young W. John, *Cold War Europe 1945-1989, A Political History*, 1991.
- Yapp, M.E., *The Near East since the First World War*, Longman, London and New York, 1991.

Ajánlott honlapok

- Külgügyi és Külgazdasági Intézet: kki.gov.hu
 Grotius tudományos folyóirat: www.grotius.hu
 Kül-Világ: A nemzetközi kapcsolatok folyóirata: <http://www.kul-vilag.hu/>
 Nemzet és biztonság: <http://www.nemzetesbiztonsag.hu/>

- Project Syndicate: <http://www.project-syndicate.org/>
 Contributors: <http://www.contributors.ro/>

- A Zürichi Egyetem Nemzetközi kapcsolatok tanszék International Relations and Security Network oldala: <http://www.isn.ethz.ch/>
 Amnesty International: <http://www.amnesty.org/en>
 Analize geopolitice: <http://geopolitics.ro/>
 Brookings Institute : <http://www.brookings.edu>
 Cato Institute: <http://www.cato.org/>
 Central European Journal of International and Security Studies: <http://cejiss.org/>
 Centre for European Policy Studies: <https://www.ceps.eu>
 Chatham House: <https://www.chathamhouse.org/>
 Council on Foreign Relations: <http://www.cfr.org/>
 Egyesült Nemzetek Szervezete: <http://www.un.org/>
 E-International Relations: <http://www.e-ir.info/>
 European Council on Foreign Relations: <http://www.ecfr.eu>
 European Policy Institutes Network: <http://www.epin.org>
 Foreign Affairs: <http://www.foreignaffairs.com/>
 Foreign Policy: <http://www.foreignpolicy.com/>
 Freedom House: <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=1> CIA The World Factbook: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
 GIGA-German Institute of Global and Area Studies: <https://giga.hamburg/en>
 Harvard International Review: <http://hir.harvard.edu>
 Romanian Journal of History and International Studies: <http://rjhis.ro/home/>

Romanian Review of Political Sciences and International Relations: <http://journal.ispri.ro/>
Russia in Global Affairs: <http://eng.globalaffairs.ru/>
Stratfor: <http://www.stratfor.com/>
Survival: <http://www.iiss.org/en/publications/survival>
The Chicago Council on Global Affairs: <http://www.thechicagocouncil.org/>
The International Institute for Strategic Studies: <http://www.iiss.org/>
The National Interest: <http://nationalinterest.org/>
Theory Talks: <http://www.theory-talks.org/>
Transparency International: <http://www.transparency.org/>
Yale Journal of International Affairs: <http://yalejournal.org/>

Talk-show

Quadriga – <http://www.dw.com/en/program/quadriga/s-7296-9798>
Global GPS – Fareed Zakaria <http://edition.cnn.com/shows/fareed-zakaria-gps>
Conflict Zone – <http://www.dw.com/en/tv/conflict-zone/s-101431>

Más műsorok:

Paşaport Diplomatic (DIGI24)
Global Conversation (Euronews)
Világ, M2: <http://www.mediaklikk.hu/musor/vilag-2/>